

УДК: 08.01.04.330.332(447.82)

Шевчик Б. М.,

bmshevchyk@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-0004-325X,

Researcher ID: H-1762-2019,

д.е.н., проф., професор кафедри економіки, Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів

Косоловський І. С.,

ihorok777@gmail.com,

здобувач, Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів

НООЕКОНОМІКА ЯК КУЛЬТУРНИЙ ТОПОС ЕКЗИСТЕНЦІЙНИХ СЕНСІВ

Анотація. Досліджується соціокультурний контекст функціонування нооекономіки у її сутнісному значенні продукування текстів онтологічної новизни як суто людського виду діяльності, де розумна машина не становить конкурентної альтернативи людській творчості. Показано пріоритетність екзистенційних запитів сукупного попиту нооекономіки в умовах домінування цифрових технологій нульових граничних витрат виробництва та квантових технологій нульових альтернативних витрат застосування когнітивно-аксіологічного капіталу. Нооекономіку показано як систему господарювання, у якій види послуг виходять за межі детермінізму речових ресурсів. Нооекономіка визначається як спосіб організації господарювання, у якому виробляються, обмінюються і споживаються екзистенційні тексти, споживною вартістю яких є онтологічна новизна. Нооекономіка трактується у контексті гуманоміки як загальної теорії знання про людину. Нооекономіка розглядається як витвір ідеаційної культури, а не чуттєвої, тому spektakлярність економіки послуг масового споживання є лише передумовою становлення нооекономіки. Доводиться неспроможність ринковими інструментами зворотної транзитивної еквівалентності забезпечувати мінові трансакції вартості, створювані у діапазоні миттєвості часу. Висувається гіпотеза реанімації примордіальної форми обміну – символічного як такого, де рух онтологічної новизни як споживної вартості тексту може набути прийнятної інституційно-інклюзивної аксіологічної топоніки. Символічний обмін характеризується тотальністю мінового акту поза детермінізмом простору і часу. Висувається теза неможливості заміщення штучним інтелектом розумово-творчої праці людини у сфері розпаковування спресованих сенсів семантичного вакууму і творення текстів онтологічної новизни згідно із спонтанним принципом аксіологічної фільтрації отековлення. Стверджується, що нооекономіка можлива як феномен соціокультурних флуктуацій ідеаційної культури.

Ключові слова: нооекономіка, когнітаріат, онтологічна новизна, символічний обмін, екзистенційний сенс, spektakлярна економіка, ідеаційна культура.

Shevchyk B. M.,

bmshevchyk@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-0004-325X,

Researcher ID: H-1762-2019,

Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Economics, Lviv University of Trade and Economics, Lviv

Kosolovsky I. S.,

ihorok777@gmail.com,

Postgraduate, Lviv University of Trade and Economics, Lviv

NOOECONOMICS AS A CULTURAL TOPOS OF EXISTENTIAL SENSES

Abstract. The socio-cultural context of the functioning of the nooeconomy is investigated in its essential meaning of producing texts of ontological novelty as a purely human activity, where an intelligent machine does not constitute a competitive alternative to human creativity. The priority of existential requests of the aggregate demand of the nooeconomy in the conditions of dominance of digital technologies of zero marginal costs of production and quantum technologies of zero opportunity costs of application of cognitive-axiological capital is shown. Nooeconomy is shown as a system of management in which types of services go beyond the determinism of material resources. Nooeconomy is

defined as a way of organizing management in which existential texts are produced, exchanged, and consumed, the use value of which is ontological novelty. Nooeconomics is interpreted in the context of humanomics as a general theory of knowledge about humans. Nooeconomics is considered a product of ideational culture, not sensual culture, therefore the spectacular nature of the economy of mass consumption services is only a prerequisite for the formation of nooeconomics. A hypothesis is put forward of the resuscitation of the primordial form of exchange – symbolic as such, where the movement of ontological novelty as the use value of the text can acquire an acceptable institutional-inclusive axiological toponym. Symbolic exchange is characterized by the totality of the exchange act beyond the determinism of space and time. The thesis is put forward that it is impossible for artificial intelligence to replace human intellectual and creative work in the field of unpacking compressed meanings of the semantic vacuum and creating texts of ontological novelty according to the spontaneous principle of axiological filtering of textualization. It is argued that nooeconomy is possible as a phenomenon of sociocultural fluctuations of ideational culture.

Keywords: nooeconomy, cognitariat, ontological novelty, symbolic exchange, existential meaning, spectacular economy, ideational culture.

JEL Classification: A13, B49, O39, P16, P49, Z10

DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1205-2025-84-11>

Постановка проблеми. Економіка постіндустріального виробництва і суспільство масового споживання, попри планетарну асиметрію матеріального добробуту, мають доволі передбачувану футуросинергетичну логіку трендового розгортання у соціальному часі: нано-нейро-біо-когні-інфо-техноцифровізація виробництва у темпоральних модусах миттєвості часу та культурно-континуальна уніфікація семіотично-вербальних текстів ідентифікованих аксіологічних конотацій, де розуміння як споживання передбачає інституціоналізовано ментальну відкритість необмеженої у просторі прибутковості. Ринок віртуально-мережових трансакцій вперше в історії роду людського стане утилітарно доступною тотальністю. Але споживацька психіка людини вибудована на законі спадної граничної корисності, і навіть якщо цифрові і квантові технології анулюють детермінізм дії закону зростаючих граничних витрат і все стане доступне протягом секунди часу, залишаться кластери потреб, які не зможе задовольнити розумна машина. До таких потреб належать пошуки екзистенційних та онтологічних сенсів людського буття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед поширених теорій економічного розвитку, зокрема інституціональної теорії, все частіше говорять про ключову роль не стільки капіталу, свободи, власності, конкуренції, відкритості, інклюзивності, навіть освіти, скільки про значення ідей. Оскільки будь-яка економічна система і як теорія, і як практика, є досвідом модифікації обмеженої дійсності, то кожна хвиля розвитку і зростання потребує закріплення для відтворення. А це означає, що кожен добробут цементується в межах інституційних патернів екстракції доходів тих, хто має владу. Кожна хвиля циклу економічного розвитку підіймається завдяки інсайдерству нових комбінацій у технологічно взаємопов'язаних галузях і закінчується вибірковим доступом до добробуту та фондовими спекуляціями у порочних колах «пасток бідності» та «ресурсних проклять».

Влада може бути безособовою, але держава – це влада всіх чиновників, де кожен може висувати вимогу квазіренти.

Оскільки на початку всього було слово, то ідея – це первинна умова об'явленого у свідомості буття. А ідеї вивчаються гуманітарними науками, про що забули економісти. Економічний розвиток – це ситуація, де суб'єкт смаку слідує за суб'єктом розуму, а економічна рівновага – навпаки: усі інтелектуальні маніпуляції зводяться до чуттєвої вишуканості перенасиченого споживацтва, де умовою доходу є не дотримання етичних норм, а їх переступ, де найбільші гроші заробляють найаморальніші дегенерати.

Світом рухають ідеї нових світів. А ідеї втілюють люди заради людей. Отож людина – це пункт остаточного призначення кожного зусилля кожної можливості оновленого буття. Світ, у якому ідея розвитку зустрічає етичне сприяння соціуму, Д. Макклоскі визначає як “гуманоміку” [8]. Соціокультурно-екзистенційні передумови творчості у сучасну епоху розглядають Р. Мей [10] та І. Козловський [6]. Інституційні умови творення меритократії досліджує А. Вуллідж [2]. В. Шивельбуш [19] розглядає особливості споживання в добу цифрових технологій. Таємниці мережових систем влади, де неокреоли здійснюють екстракцію ренти не лише із галузей спадної прибутковості, висвітлює С. Навіді [12]. Сенс і смак влади сучасних мажорів досліджує А. Маклаков [9]. А ентропійні процеси, пов'язані із волею до влади у замкнених системах, де панує дефіцит екзистенційних відповідей, відображено у працях Г. Томпсон [14] та Д. Мюррея [11]. Логотерапевтично-екзистенційні можливості становлення когнітаріату у контексті юнгіанської парадигми висвітлює Дж. Холліс [18].

Постановка завдання. Метою написання статті є аргументоване спростування тези про витіснення людини з усіх економічних сфер створення вартості, зокрема текстів. Для досягнення мети ставиться до розв'язання така послідовність завдань:

- аргументувати поширену сумнівну мейнстрімівсько-оптимістичну тезу про аксіологічно-когнітивну релевантність бази даних інформаційної машини та людського інтелекту;
- аргументувати поширену сумнівну тезу щодо здатності штучного інтелекту конвертовувати екзистенційні пошуки в онтологічні сенси;
- продемонструвати логіку перспективи становлення нооекономіки як комунікаційно-мінового континууму ідеаційної культури під впливом техноконвергенцій цифрових і квантових технологій;
- обґрунтувати можливість реанімації символічного обміну як домінуючого інституційно-мінового патерна нооекономіки ідеаційного типу культури;
- мейнстрімівський підхід методологічного індивідуалізму доповнити екзистенційно-синергетичним принципом онтології суб'єктності творчої особистості.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Показником прогресу є стадія руху від вогню промислової машини до електроімпульсу цифрового агрегата, тобто від конвертації термодинаміки в інфодинаміку. Сучасний економічний дискурс оперує наративом: чи витіснить остаточно людину штучний інтелект із сфер виробництва і послуг? Поміркуймо: економіка – це наука і практика людської діяльності максимізації матеріального добробуту в умовах світу як дефіциту. Із апіорної даності дефіциту, який є суспільною формою закону детермінізму матерії, впливають поняття: «вартість», «ринок», «добробут», «привласнення», «власність», «справедливість», «закон», «держава», «інституції», бентамівські «щастя і страждання». Навіть життя підлягає закону детермінізму, бо усі смертні, і лише смерть усуває нерівність.

Людські потреби мінливі, а суспільні потреби – безконечні як шлунок диявола. Але ж безконечність, як і вічність, – це модус Творця, а не диявола, який сам є творінням, бунтівним херувимом? Чи можлива конструктивна безконечність людських потреб, яка не була б причиною поразки і страждання в економічній діяльності? Яка економіка може оперувати континуальною безконечністю можливостей? – Нооекономіка!

Пояснюємо: відповіддю цивілізації на пастку дихотомії «безмежні потреби – обмежені ресурсні можливості» є наука і техніка. Винайдення машини перетворює принцип «шпилькової мануфактури» А. Сміта у споживацьку тотальність, більшою чи меншою мірою, але цілої планети. Машина спресовує час, збільшуючи кількість. Матеріальне виробництво стає ринковою пропозицією матеріальних речей, а закон матерії – детермінізм, апіорні обмеження у просторі і часі. Тож постає питання: до якої межі граничної ефективності виробництва машина може стискати час? – До миттєвості. Але ж мить – це абсолютна часова дискретність матеріальної дійсності, що не виражається жодним кількісним показником. То як рахувати і виражати грошовою сумою вартість товару, виготовленого протягом миттєвості?

Далі: наука розкриває таємниці світу, проникаючи у глибини природи. До якої межі наукова думка може проникати у тіло матерії? – До межі субатомного першоелемента, тобто до субстанції – недиференційованої потенціальності всього, якій передує фотон світла, тобто – не матерія. Але квант передбачає континуальну тотальність у просторі: спонтанну невизначеність-себе скрізь і всюди, будь-де і будь-коли. Як у цій ситуації передбачити логіку об'явлення ланцюгів вартості для грошового обрахунку? Як грішми працювати із безконечністю, яку не можна уявити? Який мейнстрімівський підручник про це пише? Квантова безконечність – це той «Чорний Лебідь», який перед мейнстрімною наукою постане «Царем Драконів» – когнітивним колапсом гордині промислового капіталізму.

Властивістю людського духу є здатність оперувати незворотністю часу у вимірах волі. Систематизуючи досвід, людина екзистенційно змінює минуле, фактичні події якого Хронос поглинув десятиліття, століття чи тисячоліття тому. Плачучи мрії і будуючи плани, людина сповнює волю силою віри творити майбутнє згідно з уявою душі, згідно зі здатністю пізнавати ідеали, згідно з даром наповнювати себе образами своєї любові.

Яким чином нооекономіка дозволяє оперувати безконечністю як вартістю? Спочатку дамо визначення: нооекономіка – це економічна система ідеаційного типу культури, у якій продукуються і споживаються інтелектуальні блага, споживною вартістю яких є онтологічна новизна розв'язаних екзистенційних суперечностей між буттям і небуттям. Тобто кінцевим споживчим продуктом нооекономіки є мистецький інсайт досвіду трансцендентного – Слово Істини.

Дослідження нооекономіки шляхом застосування екзистенційно-психологічного підходу зумовлено двома чинниками. По-перше, посправжньому когнітивно-революційні прориви в історії економічної думки мали місце тоді, коли застосовували психологічні підходи в аналізі економічної поведінки на мікрорівні – маржиналістська революція, та на макрорівні – інституціональна революція. Ні віденських професорів (К. Менгера, Ф. фон Візера та Е. фон Бьом-Баверка), ні Т. Веблена спочатку економістами не вважали. По-друге, саме психея є іманентною безконечністю людини, носієм всесвіту-у-собі.

Скільки часу триває процес виробництва слова у людській свідомості? Яким є темпоральний детермінізм об'явленої істини? Звідки з'являється думка, наділяючись надалі конотацією вартості в інформаційній ринковій мережі як товар? Як рахувати таємницю?

Сучасна світова економіка являє собою модифіковані інституціоналізації в господарські практики ідеї суспільства як ринку. Як економічний інститут ринок – це простір еквівалентного обміну. Принцип ринку – зворотна транзитивна еквівалентність руху товарів і грошей, ресурсів і доходів. Тобто рух репрезентаційно-пропорційних величин, де, скажімо, величина зарплати до копійки відображає кількість затраченої праці, а прибуток –

капіталовіддачу уречевленої праці. Тому провідна ідея ринку – це ідея рівноваги, монетизованого гомеостазу потреб і можливостей.

Екзистенційна турбота кожної людини – інтеграція зовнішнього іншого або через асиміляцію, або через адаптацію. Ринок – це механізм, «невидима рука», яка цю екзистенційну турботу конвертує у подію індивідуального буття на основі принципу еквівалентності, де остаточним виміром інтеграції є споживання. Екзистенційна турбота передбачає інтелектуальну активність, пов'язану із когнітивним детермінізмом майбутнього: життя у світі без мрій – це життя в монастирі без віри, де аскеза є вимушеним насильством над собою, а світ постає в'язницею душі. Але детермінація майбутнього у комплементарних образах буття – це лише елемент екзистенційних вирав. Екзистенція – це пошук сенсу себе не в просторі і не в часі, а в трансцендентності. Ринок задовольняє цю потребу через пропозицію чуттєвих вражень економіки послуг. Оскільки прибутковість залежить від ефекту масштабу, який у часі зумовлюється технопоральністю, то підприємницькі доходи від послуг чуттєвих вражень залежать від безперервної інтенсифікації спектакулярності через стратегію «архітектури вибору», адже якщо від задоволення відминувати очікування, то споживання стає безконечним, а дохід – безперервним.

Ефект масштабу як спосіб максимізації прибутковості у пропозиції спектакулярних послуг чуттєвих вражень має передбачати споживну вартість контенту тексту, прийнятну і бажану для усього потенційно платоспроможного загалу, тобто редукувати смак інтелектуала до вульгарного інтересу плебея. А духовне вище підпорядковується чуттєвому нижчому лише у полі інстинктів. Звідси – комерціалізація еротизму, де секс усюди пропонують, але його ніде не можна отримати (адже цінність зумовлюється рідкісністю, владою вибіркового контролю за монетизований доступ до нав'язуваного як бажаного). Чи можна торгівлю нав'язуваною спектакулярністю вульгарної чуттєвості вважати еквівалентним обміном? З рікардіанської точки зору – ні, а з маржиналістської – так, адже мінову трансакцію визначає грошова спроможність граничної корисності – вичавлювання дофаміну від нової порції нового враження від усіх, хто споживає біохімічними, а не інтелектуальними рецепторами вітальної насолоди. Звідси випливають справедливі апеляції до занепаду культури, де смак редуковано до інстинкту. Тож спектакулярний ринок доцільніше назвати квазіеквівалентним, адже вартість послуги не відображає вмісту праці, яка є субстанцією вартості. Тим більше, якщо така послуга надається у віртуальному просторі цифрової мережі у миттєвому доступі.

Отож виходить суперечність: з одного боку, ринок – це ідеальний агрегат еквівалентного гомеостазу, а з іншого має місце безліч практик комерційної квазіеквівалентності мінових трансакцій. У чому причина?

За всю свою історію людство винайшло два способи обмінів: ринковий і символічний. Останній,

на відміну від першого, – принципово нееквівалентний, оскільки завжди передбачає таку пропозицію надлишку цінності, якій не може об'єктивно відповідати жодна грошова сума. Тобто, коли темпоральністю послуги є не час і простір, а мить і безконечність. Що ж це за цінність?

Екзистенційна потреба передбачає пошук сенсу буття-себе у вимірах дотику самості до трансцендентного. Тобто це ментальний акт телеологічної інтеріоризації свідомості, спрямованості на те, що долає останню межу детермінізму матеріального світу – смерть. Показник духовності людини – воля до безсмертя. Уся людська культура – це систематизація досвіду пошуку безсмертя. Чи може такий досвід виступати текстом як товар? Так, адже покупець оплачує купівлю книг та інших носіїв інформації. Але де пролягає межа між матеріалістичною носієм та аксіологічною конотацією тексту, який і є споживною вартістю, тобто сенсом покупки? Цю конотацію об'єктивним кількісним показником визначити неможливо, бо корисність тексту з точки зору екзистенційної значущості є результатом індивідуального суб'єктивного оцінювання, тобто унікальної рефлексії свідомості. Отож принцип еквівалентної мінові трансакції досить умовний і перебуває на хиткій науковій основі свого пояснення.

Якщо мить цифрової реальності нівелює трудомісткий топос вартості, то який вид праці буде субстанцією вартості? Може, статична обробка безлічі даних штучним інтелектом? – Навіть смішно. Вище ми зазначили, що нооекономіка – це виробництво, точніше творчість, текстів онтологічної новизни. Такий текст онтологічної новизни як споживної вартості є тим благом, що задовольняє екзистенційну потребу. Що таке онтологічна новизна? – Це ідея, яка пояснює повноту життєвого призначення у сходженні духа, де кожен праксеологічний чин отримує аксіологічне схвалення сумління. Це можна назвати праведністю, навіть святістю. Це – повнота екзистенції, творчої самореалізації у події вчинку, що залишає у душі сліди любові.

Коли кажуть, що ІІІ замінить людину, то мають на увазі, що машина стане точкою координат дотику свідомості до буття. А яке буття уособлює машина? Буття – це апріорно-постійна реальність, те, що є завжди. Слово є на початку, а буття – до початку. Отже, слово творить час – плин фіксованого буття у початку через образні презентації існуючого в уяві. Так виникає реальність, яку розуміють, текст, яким обмінюються, досвід, який відтворюють.

Перед Словом як часом є Буття як вічність. Яку вічність через обробку даних може запропонувати людині машина? Життя – це подія присутності. Усвідомлена каузальна тяглість подій присутності стає знанням і досвідом. Безконечність перед людиною проявляється як дотик спонтанного до очікуваного, де досвід пережитого ще не концептуалізувався через осмислення у замкнутість системи знань. Так, нові можливості з'являються для знаючого. Але не кожен, хто знає, здатний бачити альтернативний топос досконалого, адже усвідомлення

пережитого структурується у систему, тобто у замкнутий образ світу. Нову можливість треба відчувати, а вже потім передати словом через цифрову технологію. Чи відчуває нове машина? Чи може стати альтернативою людині те, що не відчуває?

Свідомість творить тексти персоналізованої присутності та осмисленості Я-у-світі: так слово стає місцем, де замешкує дух – безмежна воля до Абсолютної досконалості Єдиного. Коли воля до безконечності, – те прагнення безсмертя, з якого виникає культура, – дотикається до меж дійсності, означеної словом, дух відчуває, що потрапив у пастку обмеженого світу і шукає місце прориву – сенс. Дух шукає для себе вищий сенс понад існуюче, котре зникає у небутті пащі Хроноса – у минулому, де орган пам'яті повертає тіні смутку. У мить згадування виникає потреба сенсу – показник життєвості духа. Темпоральна потреба сенсу – це глибинна реакція душі на тиск умов існуючих обмежень. Пошук сенсу передбачає онтологічне запитування, звертання страждуючого до примордіальності Початку ідеальної, потенціальної, непроявленої повноти всього, що в утробі сновидіння Творця живе у безтурботній досконалості та екзистенційній незайманості вічного буття і безконечної свободи. Чи має машина орган дотику до трансцендентного? Чи має цифра серце?

Можливість – це спонтанний смак відчутого як вищий модус досконалості понад буття, нормативно-упорядковане у колегіально-інституційній визначеності політичного та економічного порядку. Ресурсом є усвідомлене розумом, а можливістю – відчуте душею через серце як орган синтезу любові, що запитує, і любові, що відповідає.

Отже, нооекономіка – це людська діяльність, де машина є інструментом забезпечення когерентних ретрансляцій символізацій трансцендентного, а не їх творцем. Онтологія машини – це категорія абсурду. Машина, створена людині у поміч, може використати її вразливість – творчу волю осмисленого конструювання буття у концептуалізованій досвід розуміння світу для передбачуваності, спокою, порядку. Воля до визначеності може стати пасткою душі, де свобода буде редукована до рефлексії споживацького вибору видовища із гарантованою часткою хліба. Пам'ять – це спогади, у яких живуть сенси. Тому історія – це не просто наука про минуле (минулого не існує, воно – матеріал комунікації), а це зафіксовані значення подій, що пояснюють логіку органічного співіснування тут-і-тепер індивідуального буття у модусі ідентичності: хто я? Цінність – це досвід, що примножив буття; це спогад про чийсь свободу, що став текстом значень, яким дихає свідомість. Це трамплін для стрибка духа.

Екзистенційна потреба шукає онтологічну відповідь. Існуюча філософія економіки, вибудована на мандевілівській тезі позитивної моральної порочності як джерелові доходів, не дає задовільної вичерпної відповіді на запитання про місце людини у структурі техногенно освоєного світу субатомних наноелементів. Економічний розвиток трактують як поліпшення умов існування людини у світі, тобто

чогось зовнішнього. А як щодо самої людини? Адже призначення ШІ – впливати на свідомість, тобто діяти інтенціонально-іманентно. Спектаклярне видовище подразнює емоції, пасивний учасник дійства стає нервово активний через імітацію причетності, а гонитва за інтенсифікацією враження як умови комерційного прибутку, передбачає нівеляцію суті – телеологічну саморефлексію сенсу. Тож торгують і споживають екзистенційну порожнечу як вартість – симулякри.

Чому ж машина не може створити екзистенційний продукт – текст онтологічної новизни? Тому, що образ, який несе сенс інтегрального буття, не добирається через обробку бази даних, а відчувається архетипово через пасіонарність. Онтологічний сенс несе наратив соборності через апеляцію до Першоджерела, ідея якого існує у формі символів етнокультури і діє в історії через традицію. Такий символ не просто сакральний; він несе інтегральний сенс індивідуального призначення, зосереджений у темпоральності метафізичного концепта для екзистенційного застосування в будь-який історичний період; він примордіально-актуальний; його образи-медіатори вивільняють потоки пасіонарної волі і в людському духові Логос Істини Буття зустрічається з Архетипом Шляху Долі. Людина віднаходить себе і почувається щасливою у звершенні повноти буття-себе у творчості і свободі. Нація стає спільнотою самореалізованих у свободі людей, де не зовнішня кон'юнктура диктує соціальні ролі, а фахово розвинені вроджені здібності забезпечують повноту реалізованої екзистенції, зокрема і у формі доходу. Лише рух у топосі архетипу – це одиссея духа без блукань у сутінках неутра, бо архетип – це і напрям, і база, і ресурс. Ми успадковуємо обмеження: до моменту вчинку перед духом лежить потенційна безконечність альтернатив, у яких зосереджується міра волі до життя стати проявленою подією існування світу. Куди ж воно зникає? Воно накопичується пластами архетипу і стає іманентною безконечністю глибин душі у вимірах волі, де темпоральність флуктуацій залучає інтелект до осмислення як потреби, як плану і проєкту, як мети і дії у логіці раціональної діяльності. Ми успадковуємо безконечність предків і збільшуємо її власною нереалізованою потенціальністю. Так гени стають причиною тягаря душі. Але ми успадковуємо ще дещо: аксіологічні модуси культурно зумовленої уяви, яка стає ліхтарем без цього сліпої волі – у людині відкривається око її серця, і вона бачить матеріал життєвої творчості і послуговується інструментарієм досвіду традиції. Людина стає по-справжньому вільною, екзистенційно самодостатньою, і душа дихає киснем вірію її пращурів, які не в минулому, а поруч. Людина поєднує альфу і омегу, мить і вічність, себе і Всесвіт, океан безконечності у краплині себе. Людина вміщує все, бо в непротяжному топосі плазми серця перебуває усе. Серце – сфера буття, де центр свідомості є скрізь, пронизуючи усе любов'ю, а отже, вміщує все: творіння зустрічається з Творцем. Чи запропонує машина людині такий текст?

Висновки та перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Подальшим предметом дослідження будуть точки дотику нооекономіки та гуманоміки. Зокрема, з'ясування есенціальної мети становлення гуманоміки. Якщо нооекономіка фокусує увагу на виробництві, рухові та споживанні інтелектуальних благ простором символічного обміну, то гуманоміка включає розподільчо-відтворювальний аспект функціонування людського капіталу, передусім когнітаріату – меритократичної еліти нооекономіки. Коло цих завдань охоплює, зокрема:

- ідентифікацію інституційного осередка відтворення когнітаріату;
- поглиблення психоекзистенційного аналізу у поєднанні із вивченням етнокультури та міфотворчості;
- застосування метафізики та онтології для пояснення феномена спонтанності при вибірковому розпаковуванні фільтром свідомості спресованих сенсів семантичного вакууму і творенні текстів онтологічної новизни, що визначає людську природу і не може бути заміщене штучним інтелектом;
- дослідження есенціальної першооснови творчості текстів онтологічної новизни нооекономіки, оскільки інтелектуальна праця, не будучи матеріальною, не може бути субстанцією вартості цих текстів, оскільки субстанція – це чиста потенціальна недиференційована першооснова матеріального, а не духовного буття;
- дослідження умов, місця і ролі України у процесах і перспективах становлення ноуменальної гуманоміки як нового типу кордософійної цивілізації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вілан Ч. Гола економіка. Викриття нудної науки. Харків : Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2018. 320 с.
2. Вулдрідж А. Влада гідних. Як меритократія створила сучасний світ. К. : Наш Формат, 2024. 480 с.
3. Галор О. Подорож людства. Витоки багатства і нерівності. К. : Наш Формат, 2023. 264 с.
4. Кіссінджер Г. Світовий порядок. Роздуми про характер націй в історичному контексті. К. : Наш Формат, 2025. 400 с.
5. Кіссінджер Г. Лідерство. Шість стратегій світової політики. К. : Наш Формат, 2025. 528 с.
6. Козловський І. Стратегія людини: від думок до дії. К. : Колесо життя, 2024. 180 с.
7. Лі Е. Найкоротша історія економіки. К. : Лабораторія, 2024. 200 с.
8. МакКлоскі Д. Н. Гуманоміка: Новий – і старий – підхід до економічної науки. К. : ТОВ «Велл Букс», 2024. 200 с.
9. Маклаков А. Влада і насолода. Харків : Вид-во «Ранок» ; Фабула, 2019. 240 с.
10. Мей Р. Сміливість творити. Львів : Видавництво «Апріорі», 2024. 128 с.

11. Мюррей Д. Самознищення Європи: імміграція, ідентичність, іслам. К. : Наш Формат, 2024. 368 с.

12. Навіді С. Суперхаби: як фінансові еліти та їхні мережі керують світом. К. : Yakaboo Publishing, 2018. 368 с.

13. Пізано Г., Ші В. Індустріальний ренесанс Америки. Шлях до національного процвітання. К. : Наш Формат, 2024. 176 с.

14. Томпсон Г. Безлад. Тяжкі часи у ХХІ столітті. Х. : Віват, 2025. 512 с.

15. Фрідман Л. Стратегія: історія. Харків : Фолио, 2024. 845 с.

16. Ха-Юн Чанг. 23 прихованих факти про капіталізм. К. : Наш Формат, 2018. 296 с.

17. Ха-Юн Чанг. Економіка. Інструкція з використання. К. : Наш Формат, 2016. 400 с.

18. Холліс Дж. Творити життя: знайти власний шлях. Ужгород : Exist, РІК-У. 2022. 260 с.

19. Шивельбуш В. Речі і люди. Есей про споживання. К. : Ніка-Центр, 2024. 192 с.

20. Шонфілд Е. Повоєнна економіка. Історія європейських економічних див. К. : Наш Формат, 2025. 528 с.

REFERENCES

1. Vilan, Ch. (2018), *Hola ekonomika. Vykryttia nudnoi nauky*, Klub simeinoho dozvillia, Kharkiv, Ukraina, 320 s.
2. Vulrig, A. (2024), *Vlada hidnyh. Jak merytokratija stvorila suchasnij svit*, Nash Format, Kyiv, Ukraina, 480 s.
3. Galor? O. (2023), *Podorohz liudstva. Vytoky bahatstva i nerivnosti*, Nash Format, Kyiv, Ukraina, 264 s.
4. Kissinger, G. (2025), *Svitovyi poriadok. Rozdumy pro harakter natsiy v istorychnomu kobteksti*, Nash Format, Kyiv, Ukraina, 400 s.
5. Kissinger, G. (2025), *Liderstvo. Shist' stratehiy svitovoyi polityky*, Nash Format, Kyiv, Ukraina, 528 s.
6. Kozlovsky, I. (2024), *Stratehija ljudynty: vid dumok do dii, «Koleso zhytt`ja»*, Kyiv, Ukraina, 180 s.
7. Lee, E. (2024), *Najkorotsha istorija ekonomiky*, Laboratorija, Kyiv, Ukraina, 200 s.
8. Maklakov, V. (2019), *Vlada i nasoloda*, Vydavnytstvo «Ranok», Fabula, Kharkiv, Ukraina.
9. MakKlosky, D. N. (2024), *Hoomanomika: Novyi – I staryi – pidhid do economichnoji nauky*, TOV «Vell Books», Kyiv, Ukraina.
10. Mei, R. (2024), *Smiltvist` tvoryty*, Wydavnytchtvo «Apriori», Lviv, Ukraina, 128 s.
11. Miurrey, D. (2024), *Samoznyshchenn`ia Evropy: immigratsija, identychnist`, islam*, Nash Format, Kyiv, Ukraina, 368 s.
12. Navidi, S. (2018), *Superhaby: jak finansovi elity ta ihni merezi kerujut` svitom*, Yakaboo Publishing, Kyiv, Ukraina, 368 s.
13. Pizano, G. and Shi, V. (2014), *Industrial`nyi renesans Ameryky. Shljah do national`noho protsvittannja*, Nash Format, Kyiv, Ukraina, 176 s.

14. Tompson, G. (2025), Bezlad. T`jazki chasy u XXI stolitti, Vivat, Kharkiv, Ukraina, 512 s.

15. Fridman, L. (2024), Stratehija: istorija, Folio, Kharkiv, Ukraina, 845 s.

16. Ha-Jun Chang (2018), 23 pryhovanyh fakty pro kapitalism, Nash Format, Kyiv, Ukraina, 296 s.

17. Ha-Jun Chang (2016), Ekonomika. Instruksija z vykorystann`ja, Nash Format, Kyiv, Ukraina, 400 s.

18. Hollis, J. (2022), Tvoryty zhytt`ja: znayty vlasnyi shljah, Exist, PIK-Y, Uzhhorod, Ukraina, 260 s.

19. Shyvel`bush, V. (2024), Rechi I l`udy. Esey pro spozhyvann`ja, Nika-Tsentr, Ukraina, 192 s.

20. Shonfild, E. (2025), Povojenna ekonomika. Istoriya evropeys`kyh ekonomichnyh dyv, Nash Format, Kyiv, Ukraina, 528 s.

Стаття надійшла: 12.10.2025

Стаття прийнята: 27.11.2025

Стаття опублікована: 30.12.2025